

การพัฒนาและสภาพโดยสังเขป

ของวรรณกรรมท้องถิ่นแห่งประเทศไทยสาธรรณรัฐประชาชนจีน

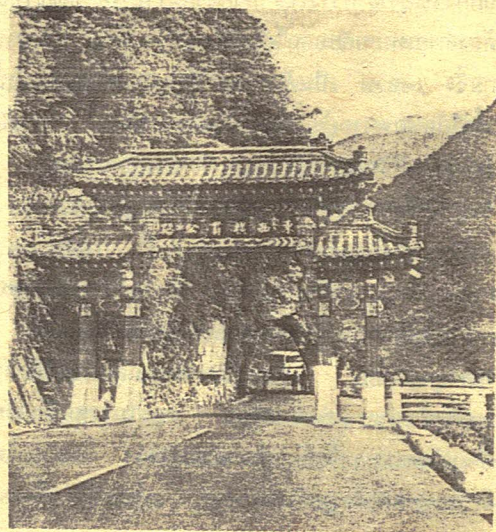
โดย ฉันทส ทองช่วย

จากจุดเริ่มที่มหาวิทยาลัยก้าวไปสู่การจัดตั้งสมาคม
นักวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ วรรณกรรมท้องถิ่น
ของจีน เริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นกิจจะลักษณะในปี ค.ศ.
1819 ซึ่งเป็นปีที่มหาวิทยาลัยปักกิ่งได้จัดตั้งหน่วยงาน
รวบรวมเพลงพื้นบ้านและออกนิตยสาร เพลงพื้นบ้าน
ตามลำดับ ผลงานของมหาวิทยาลัยปักกิ่งเป็นที่ยอมรับ
กันอย่างแพร่หลายทั่วประเทศ

ในปี ค.ศ. 1829 มหาวิทยาลัยจุชชาน
ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงมานานในเมืองกวางเจา
ได้ตั้งสมาคมนักวิจัยประเพณีและวรรณคดีพื้นบ้านขึ้น
พร้อมทั้งได้ออกวารสาร 2 ฉบับ คือ วารสารประเพณี
พื้นบ้าน และวารสารศิลปวรรณกรรมพื้นบ้าน นอกจากนี้
มหาวิทยาลัยดังกล่าวยังได้จัดตั้งแผนกวิชาประเพณี-
พื้นบ้านเพื่อให้นักศึกษาอบรมแก่นักศึกษาที่สนใจ
และจัดตั้งพิพิธภัณฑ์วรรณคดีพื้นบ้านขึ้น มีการรวบรวม
ข้อมูลเกี่ยวกับวรรณคดีและประเพณีพื้นบ้านอย่างจริงจัง
ได้ข้อมูลประเภทนิยาย นิทาน และประเพณี จำนวน
มาก

ถัดมาอีก 2 - 3 ปี ที่เมืองหางโจวได้จัด
ตั้งสมาคมนักวิจัยวรรณคดีและประเพณีพื้นบ้านขึ้น
ได้ออกวารสารรายเดือนชื่อว่า "พื้นบ้าน" และออก
นิตยสาร "เมิ่งเจียงหมี่" ซึ่งกล่าวถึงความทุกข์โศก
และความคับแค้นของประชาชน เช่น กล่าวถึงภรรยา
ที่พลัดพรากจากสามีต้องร้องไห้จนกำแพงพัง (กำแพง
ที่กล่าวถึงคือกำแพงเมืองจีน) นอกจากนี้ยังได้ออก
นิตยสารเกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้านอีก 2 - 3 รายการ
มีผลงานก้าวหน้ามาเป็นลำดับ

ในช่วงระยะเวลา 30 - 40 ปี นับตั้งแต่มหาวิทยาลัยปักกิ่งได้จัดตั้งหน่วยงานศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวขึ้นมา การวิจัยได้ขยายกว้างออกไปอย่างหลากหลาย มีหน่วยงานวิจัยเกิดขึ้นในที่ต่างๆ อีกหลายแห่ง แต่ละแห่งมุ่งศึกษาค้นคว้าเน้นหนักไปคนละด้าน เช่น บางแห่งเน้นศึกษาด้านศิลปะและวรรณคดี บางแห่งเน้นศึกษาด้านภาษาโดยเฉพาะภาษาถิ่น (ประเทศจีนมีภาษาถิ่นมาก) บางแห่งมุ่งศึกษาเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านและบางแห่งศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของประชาชน จนกระทั่งปัจจุบันนี้แนวทางในการศึกษาค้นคว้าได้ขยายขอบเขตกว้างขวางออกไปเป็น มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และชาติพันธุ์วิทยา เป็นต้น

ครั้งถึงสมัยสงครามต่อต้านญี่ปุ่น ช่วงนี้ประเทศจีนตกอยู่ในภาวะระส่ำระสายมาก เมืองจีนถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนหนึ่งตกอยู่ในอำนาจของญี่ปุ่น ส่วนใหญ่ตกอยู่ในอำนาจของพวกก๊กมินตั๋ง และส่วนน้อยโดยเฉพาะทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือตกอยู่ในอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์ ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองดังกล่าว ตามเมืองใหญ่ ๆ เช่น ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ กวางโจว พวกศาสตราจารย์ ปัญญาชนต้องอพยพหลบภัยออกไปอยู่ไกล ๆ เช่น ยูนนาน กุ้ยโจว เสฉวน เป็นต้น พวกปัญญาชนชั้นสูงเหล่านี้เมื่อได้อพยพมาอยู่แถวหัวเมืองดังกล่าวแล้ว ก็ได้มีโอกาสใกล้ชิดคลุกคลีกับชนชาติส่วนน้อยมากมาย ในฐานะที่พวกเขาทำงานให้กับองค์กรรัฐบาลพวกเขาจะต้องสนใจปัญหาของกลุ่มชนเหล่านี้ เพื่อช่วยหาทางป้องกันปัญหาด้านชายแดน นักวิชาการปัญญาชนเหล่านี้ได้ทำงานอย่างทุ่มเทในการปฏิบัติการทางจิตวิทยาทุกรูปแบบ เพื่อจูงใจมวลชนกลุ่มน้อยให้เข้าร่วมกับฝ่ายรัฐบาลต่อต้านญี่ปุ่น และในฐานะนักวิจัยข้อมูลวัฒนธรรมพื้นบ้านก็อาจกล่าวได้ว่า พวกเขาได้ค้นพบจุลคลังข้อมูลอันมหาศาล เพราะห้องที่พวกเขา

เขาได้เข้าไปปฏิบัติงานอยู่นั้นอุดมไปด้วยวรรณกรรม ศิลปะ ประเพณี ภาษาถิ่น และเพลงพื้นบ้านของชนกลุ่มน้อยหลายเผ่าพันธุ์

ส่วนพื้นที่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศ ซึ่งเป็นเขตปลดปล่อยอยู่ในการปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์ อุดมการณ์ของพรรคตอนนั้นก็คือการรวมกำลังกันต่อต้านและขับไล่ญี่ปุ่นออกไป ตัวแทนกรรมกร ชาวนา และทหาร ได้ร่วมกันปลูกระดมมวลชนอย่างได้ผล เหมาะเจาะดั่ง ประธานพรรคได้เรียกร้องให้ปัญญาชนทุกคน ออกไปทำความคุ้นเคยกับชาวบ้าน ซึ่งเป็นชนชาติส่วนน้อยเพื่อจูงใจให้ตื่นตัว มาร่วมมือกับฝ่ายรัฐบาล และในช่วงเวลาเดียวกันนี้ ปัญญาชนดังกล่าวได้ให้ความสนใจเก็บรวบรวมเพลงพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีของชนกลุ่มน้อย ประธานเหมาะเจาะดั่ง ยังได้เชิญชวนให้นักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงหลายคนช่วยกันศึกษาค้นคว้า และเขียนเรื่องเกี่ยวกับชนส่วนน้อย ทำให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นของชนชาติส่วนน้อยซึ่งมีอยู่ถึง 46 ชนชาติ อย่างเอาจริงเอาจัง เนื่องจากการทำงานเพื่อหวังผลทางการเมืองด้วย

เมื่อสาธารณรัฐประชาชนจีนได้รับการสถาปนาขึ้นในปี ค.ศ. 1949 ความคิดที่จะให้มีการศึกษาวิจัยศิลปวรรณคดีพื้นบ้านยังคงสืบทอดต่อมา ดังนั้นในปี ค.ศ. 1950 จึงได้มีการจัดตั้ง "สมาคมนักวิจัยศิลปวรรณคดีพื้นบ้านแห่งประเทศไทย-ประชาชนจีน" ขึ้นอย่างเป็นทางการจะลักษณะ สมาคมนี้นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ พื้นฟู จัดสรรเผยแพร่และแลกเปลี่ยนทัศนะทางศิลปวรรณคดีพื้นบ้านอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ภายหลังจากการจัดตั้งสมาคมดังกล่าวขึ้นที่มหานครปักกิ่งแล้ว ตามมณฑลต่าง ๆ ก็ได้จัดตั้งองค์กรศิลปวรรณคดีพื้นบ้านขึ้นหลายแห่ง บางแห่งเป็นสาขาของสมาคมที่ปักกิ่ง และบางแห่งก็อยู่ในสังกัดของสมาคมนักเขียน ต่อมาในช่วงปี ค.ศ. 1976 - 1986 หรือในช่วง 10 ปีหลังสุดมานี้ การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวรรณคดีท้องถิ่นได้ประสบผลสำเร็จมากกว่ายุคใด ๆ ที่ผ่านมา เพราะเป็นงานที่รัฐบาลจีนให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เนื่องจากสอดคล้องกับนโยบาย

ของประเทศตามเมืองใหญ่ ๆ ในมณฑล 29 มณฑล ได้เกิดองค์กรวิจัยวรรณคดีท้องถิ่น หรือไม่ก็องค์กรวิจัยประเพณีพื้นบ้านอยู่ทุกแห่ง องค์กรตามมณฑลดังกล่าวได้ทำงานศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมพื้นบ้านอย่างทุ่มเท และประสบผลสำเร็จในการทำงานอย่างมาก ผลงานที่สำคัญคือการได้ค้นพบมหากาพย์ 3 เรื่อง คือมหากาพย์ของมองโกล มหากาพย์ของริเบต และมหากาพย์ของจีนเกียง โดยเฉพาะมหากาพย์ของริเบตนั้นนับได้ว่าเป็นมหากาพย์ที่สำคัญและยาวที่สุดในโลก คือยาว ประมาณ 1 ล้าน 5 แสนวรรค การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวรรณคดีพื้นบ้าน

นอกจากมีองค์กรวิจัยดังได้กล่าวมาแล้ว ยังปรากฏว่าในมหาวิทยาลัยหลายแห่งได้จัดตั้งภาควิชาดำเนินการสอนเกี่ยวกับวรรณคดีท้องถิ่นด้วย โดยเปิดสอนถึงระดับบัณฑิตศึกษา และขณะนี้รัฐบาลจีนยังได้ระดมผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับข้อมูลวัฒนธรรมพื้นบ้านทั่วประเทศ เพื่อรวบรวมเพลงพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน ส่วนวนสุภาษิต คำพังเพย ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านจากท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ และจะรวบรวมพิมพ์ผลการศึกษาค้นคว้าที่สมบูรณ์ออกเผยแพร่ต่อสาธารณชน และนานาชาติในปี ค.ศ. 1980

บทบาทของสถาบันวิจัยวรรณคดีชนชาติส่วนน้อย

สถาบันวิจัยวรรณคดีชนชาติส่วนน้อยของจีนมีอยู่หลายแห่ง และมีฐานะเป็นองค์กรของมวลชน (ไม่ใช่ของรัฐ) แต่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลด้วยบทบาทสำคัญของสถาบันดังกล่าวคือ ทำหน้าที่วิจัยศิลปวรรณคดี และออกนิตยสารรายเดือนชื่อ "วรรณคดีพื้นบ้านรายเดือน" โดยมีสำนักพิมพ์ศิลปวรรณคดีพื้นบ้านดำเนินงานด้านนี้โดยเฉพาะ ในมหานครปักกิ่งยังมีองค์กรอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่วิจัยอีกหลายองค์กร เช่น สมาคมวิจัยชนชาติ สมาคมวิจัยวรรณคดีชนชาติ

ส่วนน้อย และสำนักงานวิจัยวรรณคดีของสภาวิทยาศาสตร์และสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ตามมหาวิทยาลัยบางแห่งได้ให้ความสนใจต่อการศึกษาเกี่ยวกับวรรณคดีพื้นบ้านเป็นกรณีพิเศษ เช่น มหาวิทยาลัยการฝึกหัดครูปักกิ่ง มหาวิทยาลัยปักกิ่ง และมหาวิทยาลัยชนชาติส่วนกลาง ได้มีครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนนักศึกษา ร่วมมือกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลวรรณคดีพื้นบ้านของชนชาติส่วนน้อยกันอย่างจริงจังและจริงจัง ได้พบข้อมูลเป็นจำนวนมาก ถ้าหากจะกล่าวถึงภารกิจหลักของสถาบันวิจัยวรรณคดีชนชาติส่วนน้อย อาจสรุปได้เป็น 2 ประการ คือ

1. รวบรวม และเรียบเรียง ผลงานที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลวรรณคดีพื้นบ้านของชนชาติส่วนน้อยทั้ง 56 ชนชาติ จาก 28 มณฑลทั่วประเทศ โดยใช้นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องร่วมกันปฏิบัติงานไม่ต่ำกว่า 1 หมื่นคน ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่าชนชาติส่วนน้อย ทั้ง 56 ชนชาติ ต่างก็มีประวัติความเป็นมาและพัฒนาตนเองมาในรูปแบบต่าง ๆ กัน และแต่ละกลุ่มได้รักษา วรรณคดีของตนเองเอาไว้มาบ้าง น้อยบ้าง มีด้วยกันทุกกลุ่มชนชาติ วรรณคดีพื้นบ้านที่กล่าวมาทั้งหมดจากทุกกลุ่มชนเหล่านี้ เมื่อนำมารวมกันแล้วก็กลายเป็นวรรณคดีพื้นบ้านของชาติจีนที่แท้จริง

2. งานวิจัย งานด้านนี้จีนใช้วิธีประสานงานร่วมกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญ คณาจารย์ในมหาวิทยาลัย นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ของสถาบัน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผลการปฏิบัติงานในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมานี้พบว่าการศึกษาวิจัยวรรณคดีพื้นบ้านของจีนได้มีการพัฒนาและประสบผลสำเร็จมากที่สุด ทั้งได้มีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยออกเผยแพร่เป็นจำนวนมากไม่น้อย

แนวทางที่น่าสนใจในการศึกษาวรรณคดีพื้นบ้านของจีน

1. จีนได้ใช้ความพยายามอย่างมากในการสลัดความคิดเก่า ๆ ในทางซ้ายจัดที่ได้ส่งผลสะท้อนต่องานวรรณคดีของจีนมาเป็นเวลาช้านาน เพื่อจะได้กลับฟื้นคืนสู่รูปเดิมของวรรณคดีและวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยเฉพาะในช่วง 2 ปีมานี้ ประเทศจีนได้มุ่งศึกษาค้นคว้าวรรณคดี คติวรรณคดีพื้นบ้านของจีนก็พลอยได้รับการสนับสนุนอย่างมากด้วย

2. จีนได้ทุ่มเทศึกษาวรรณคดีพื้นบ้านอย่างจริงจัง มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากทุกเขตพื้นที่ของประเทศทำให้มีโอกาสได้ค้นพบวรรณคดีพื้นบ้านที่มีเนื้อหาหลากหลาย วรรณคดีพื้นบ้านบางเรื่องมีเนื้อหาอุดม

ด้านนี้ได้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าเนื้อหาทางวรรณคดีมีส่วนสัมพันธ์กับศาสตร์หลายแขนง จีนจึงใช้นโยบายที่เรียกว่า "นโยบาย 200" คือการให้ดอกไม้บานาพรรณบานสะพรั่งด้วยกัน และเปิดโอกาสให้นานาสำนึกแข่งขันประชันกันสร้างสรรค์ผลงาน สมบูรณ์และมีคุณค่าสูง เช่น มหาकाพย์ของชนชาติธิเบต มหาकाพย์ของมองโกล และมหาคาพย์ของจีนเกียง เป็นต้น

3. ในช่วง 2 - 3 ปีที่ผ่านมา นักประพันธ์ของจีน โดยเฉพาะนักประพันธ์หนุ่มสาวเริ่มให้ความสนใจแก่วรรณกรรมท้องถิ่นอย่างมาก จนกระทั่งมีแนวความคิดในการศึกษาหา "ราก" แห่งวรรณคดีที่แท้จริงเกิดขึ้น พวกเขาได้เก็บรวบรวมข้อมูลทางวรรณกรรมอย่างละเอียดประหนึ่งว่า จะพลิกฟื้นปฐพีที่อยู่ใต้ฝ่าเท้าทุกตารางนิ้วมาศึกษา จนกระทั่งได้ข้อสรุปว่า "ราก" แห่งวรรณคดีที่แท้จริงอยู่ที่วรรณคดีพื้นบ้าน

4. งานการศึกษาค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับวรรณคดีพื้นบ้านจะต้องศึกษาจากแง่มุมต่าง ๆ กันจึงจะสามารถสร้างความก้าวหน้าที่สมบูรณ์แบบให้แก่งาน

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนางานการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นของรัฐบาลจีน

1. ประเทศจีนควรหาโอกาสแนะนำผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นแก่ชาวโลกให้มากขึ้น

2. ควรแปลผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยจากภาษาจีนเป็นภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ภาษารัสเซีย ฯลฯ ซึ่งจีนมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาดังกล่าวพร้อมที่จะดำเนินการอยู่แล้ว ทั้งนี้

เพื่อผลอันไพบูรณ์ในการแนะนำวรรณกรรมท้องถิ่นของจีนต่อชาวโลก

3. ควรส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมมีบทบาทต่อการให้การศึกษา และค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นมากขึ้น

4. ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมท้องถิ่นระหว่างชาติที่มีมรดกวัฒนธรรมสันพันธ์กัน เช่น วรรณกรรมท้องถิ่นของชนเผ่าไตในยูนนาน กับวรรณกรรมท้องถิ่นแห่งประเทศไทย

5. ภาพยนตร์กลอนต่าง ๆ ของชนชาติไตเท่าที่จีนได้ค้นพบแล้ว ขณะนี้ไม่น้อยกว่า 550 เรื่อง ควรให้ภาควิชาภาษาและวรรณคดีตะวันออก มหาวิทยาลัยปักกิ่ง แปลเป็นภาษาไทย เพื่อผลประโยชน์ทางวิชาการร่วมกันระหว่างไทย - จีน

6. ประเทศไทยกับประเทศจีน ควรจะได้แลกเปลี่ยนทัศนะทางวรรณกรรมและร่วมมือกัน ในทางวิชาการ และทางวัฒนธรรมอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ข. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางานการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย

1. การศึกษาค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นในมหาวิทยาลัยของประเทศไทยในสถานภาพปัจจุบันยังมีลักษณะต่างถิ่นต่างทำ ขาดการประสานงานทั้งในด้านองค์กร บุคลากร และข้อมูลทำให้การศึกษาค้นคว้าไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรจะเป็น จึงเห็นควรให้องค์กรมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนและค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นได้ประสานงานและร่วมมือกันทำงานด้านดังกล่าวให้มากขึ้น

2. รัฐบาลควรถือเป็นนโยบายที่สำคัญในการใช้ประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับศิลปวรรณคดีพื้นบ้านเพื่อการศึกษา เรียนรู้ และเข้าถึง

สภาพการดำรงชีวิตของประชาชนซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง และการเมืองของประเทศชาติ

3. รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับศิลปวรรณคดี-พื้นบ้านอย่างเต็มที่ทั้งในแง่การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดตั้งองค์กรเพื่อการศึกษาวิจัย และการพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ ความสามารถ พร้อมทั้งจะทำงานดังกล่าว ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

4. มหาวิทยาลัย ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ และนิสิตนักศึกษามีบทบาทในการออกเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปวรรณคดีพื้นบ้าน โดยส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอย่างเต็มที่ในฐานะที่มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรหลักองค์กรหนึ่งของรัฐที่รับผิดชอบในการศึกษา วิจัย และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ

5. ควรส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการจัดตั้งชมรม สมาคม นักวิจัยศิลปวรรณคดีพื้นบ้านทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ทั้งภาครัฐบาล และเอกชน เพื่อจะได้ร่วมมือกันศึกษาค้นคว้า วิจัย เรื่องดังกล่าวอย่างกว้างขวางในทุกเขตพื้นที่ของประเทศ